

Інноваційна та креативна економіка як умова модернізації національного господарства України

Пакуліна А.А.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки
Харківського національного університету будівництва та архітектури

Євсєєв А.С.

студент
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Відповідно до мети авторами доведено, що інноваційна та креативна економіка грає важливу роль в модернізації національного господарства України та протистоянні глобальній кризі. Творчі індустрії виробляють товари і послуги, включаючи і ідеї, які потім стають ресурсами для інноваційного процесу та інших видів економічної діяльності економіки України як в науковому, так і в технологічному сенсі. Дослідниками обґрунтовано, що мегаполіси, привабливі для креативного класу («креативні мегаполіси»), повинні задовольняти цілому ряду умов. Це наявність численних громадських просторів, привабливих міських ландшафтів, збережене історичне і культурне обличчя міста, атмосфера толерантності, висока якість життя, наявність умов для створення креативних кластерів і креативних спільнот. В цьому випадку мегаполіси перетворюються у величезні інноваційні лабораторії, всередині яких формуються численні творчі групи і об'єднання. Авторами статті доведено, що креативна економіка – одне з джерел динамічного економічного розвитку України, яке визначається як перетин і інтеграція мистецтва, культури, бізнесу, інновацій та нових бізнес-моделей, що становлять цикл створення, виробництва і розподілу товарів і послуг, які використовують інтелектуальну власність як первинну витрату.

Ключові слова: інноваційна економіка, креативна економіка, модернізація, мегаполіс, ефективність, глобалізація, управління.

Пакуліна А.А., Евсеев А.С. ИННОВАЦИОННАЯ И КРЕАТИВНАЯ ЭКОНОМИКА КАК УСЛОВИЕ МОДЕРНИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ

В соответствии с целями исследования авторами доказано, что инновационная и креативная экономика играют важную роль в модернизации национального хозяйства Украины и противостоянии глобальному кризису. Творческие индустрии производят товары и услуги, включая и идеи, которые затем становятся ресурсами для инновационного процесса и основных видов экономической деятельности экономики Украины как в научном, так и в технологическом смысле. Исследователями обосновано, что мегаполисы, привлекательные для креативного класса («креативные мегаполисы»), должны соответствовать целому ряду условий. Это наличие многочисленных общественных пространств, привлекательных городских ландшафтов, сохраненный исторический и культурный облик города, атмосфера толерантности, высокое качество жизни, наличие условий для создания креативных кластеров и креативных сообществ. В этом случае мегаполисы превращаются в огромные инновационные лаборатории, внутри которых формируются многочисленные творческие группы и объединения. Авторами статьи доказано, что креативная экономика – это один из источников динамичного экономического развития Украины, которое определяется ими как пересечение и интеграция искусства, культуры, бизнеса, инноваций и новых бизнес-моделей, составляющих цикл создания, производства и распределения товаров и услуг, которые используют интеллектуальную собственность как первичные затраты.

Ключевые слова: инновационная экономика, креативная экономика, модернизация, мегаполис, эффективность, глобализация, управление.

Ievsieiev A.S., Pakulina A.A. INNOVATIVE AND CREATIVE ECONOMY AS A CONDITION OF MODERNIZATION OF NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

In accordance with the objectives of the study, the authors proved that the innovative and creative economy plays an important role in the modernization of the national economy of Ukraine and countering the global crisis. Creative industries produce goods and services. These industries also include ideas, which then become resources for the innovation process and the main economic activities of the Ukrainian economy. This is correct in both scientific and technological terms. The researchers proved that megacities that are attractive to the creative class ("creative megacities") must meet a number of conditions. These are the presence of numerous public spaces, attractive urban landscapes, preserved historical and cultural appearance of the city, the atmosphere of tolerance, high quality of life, the presence of conditions for the creation of creative clusters and creative communities. In this case, the cities turn into a huge innovation laboratory. Within these laboratories, numerous creative groups and associations are formed. The authors of the article proved that the creative economy is one of the sources of dynamic economic development of Ukraine. Dynamic economic development of Ukraine is considered by the authors as the integration of art, culture, business, innovation and new business models. Integration defines the cycle of creation, production and distribution of goods and services. Such integration uses intellectual property as a primary cost.

Keywords: innovative economy, creative economy, modernization, metropolis, efficiency, globalization, management.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інноваційна та креативна економіка грає важливу роль в модернізації національного господарства України та протистоянні глобальній кризі.

Стан сучасного світу характеризується глобалізацією всіх соціально-економічних і суспільно-політичних процесів, трансформацією ціннісних систем і поглядів, перенасиченістю інформаційного простору та комунікаційних систем. Розглядаючи соціально-економічну ситуацію, необхідно відзначити, що невизначеність ринку, динамізм соціокультурної формації, підвищені вимоги споживачів і співробітників, гіперконкуренція, призводять до наростання кризових явищ і різних міжнаціональних конфліктів. В даний час відбувається зміна епох світового соціокультурного розвитку на нову епоху інновацій та творчості (креативу). Цей висновок узгоджується з висновком дослідників японського аналітичного центру-Інституту Номура (Nomura Research Institute – NRI). Тому тема нашого дослідження є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблеми інноваційної та креативної економіки досліджували провідні вчені, серед яких – О.О. Другов [1], С.М. Ілляшенко [2], Н.В. Краснокутська [3], А.Я. Кузнєцова [4], Г.С. Пакуліна [5], С.Л. Пакулін [6], М.Є. Рогоза [7]. Однак аналіз наявних досліджень свідчить про необхідність обґрунтування системного бачення концептуальної моделі модернізації національного господарства України на базі інноваційної та креативної економіки з урахуванням глобалізаційних процесів та інтеграції держави до європейських структур.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Різні аспекти проблеми інноваційної та креативної економіки висвітлювались у працях зарубіжних і вітчизняних вчених. Разом з тим, важливі аспекти формування та розвитку теоретичної, методичної і практичної бази для забезпечення сталого розвитку національного господарства України на базі інноваційної та креативної економіки в трансформаційних умовах не дістали належного висвітлення. Саме цим обумовлюється актуальність і вибір теми дослідження, його наукова і прикладна значущість.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною метою дослідження

стала розробка теоретичних і методичних положень забезпечення міцних конкурентних позицій підприємства в умовах переходу української економіки до інноваційного соціально-орієнтованого типу розвитку. Відповідно до мети нами: (1) доведено, що творчі індустрії виробляють товари і послуги, включаючи і ідеї, які потім стають ресурсами для інноваційного процесу та інших видів економічної діяльності економіки України як в науковому, так і в технологічному сенсі; (2) обґрунтовано, що мегаполіси, привабливі для креативного класу («креативні мегаполіси»), повинні задовольняти цілому ряду умов. Це наявність численних громадських просторів, привабливих міських ландшафтів, збережене історичне і культурне обличчя міста, атмосфера толерантності, висока якість життя, наявність умов для створення креативних кластерів і креативних спільнот. В цьому випадку мегаполіси перетворюються у величезні інноваційні лабораторії, всередині яких формуються численні творчі групи і об'єднання; (3) доведено, що креативна економіка – одне з джерел динамічного економічного розвитку України, яке визначається як перетин і інтеграція мистецтва, культури, бізнесу, інновацій та нових бізнес-моделей, що становлять цикл створення, виробництва і розподілу товарів і послуг, які використовують інтелектуальну власність як первинну витрату.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

В даний час можна стверджувати, що такого роду конфліктогенна ситуація в світі відбувається за рахунок накладення та існування кількох епох одночасно. Тобто в даний час відбувається процес формування постіндустріального (інформаційного) суспільства, хоча індустріальна епоха часу представляється в якісно новому вигляді, де людський ресурс виходить на якісно новий рівень. Ядром і смисловим центром нової креативної економіки є творчість, ідея, яку створює людина. Саме креативний потенціал людського ресурсу представлений центром існуючої формації. Креативний потенціал індивідуума виробляє новизну, генерує нові відкриття та ідеї, вміє продуктивно вирішувати складні проблеми, і, що, дуже важливо, рішуче і негайно впроваджує їх у практику. У такому підході вже не інформація відіграє ключову роль, а творчі та креативні люди, які генерують нові ідеї і втілюють їх у життя. При цьому саме креативність є оціночним ресур-

сом індивіда і рушійним фактором соціально-економічного та соціально-культурного розвитку країни. Разом з тим, важливо підкреслити, що в сучасній економіці, креативність розглядається не тільки як ключовий фактор економічної стабільності країни, а й як місія розвитку суспільства, регіону, особистості і т.д. У свою чергу, якщо ключовим фактором економіки знань є освіта і інтелектуальний продукт, а інноваційна економіка загострює увагу на шляхах використання цих знань, то завданням креативної економіки є забезпечення умов для генерування ідей.

Термін «креативність» походить від латинського слова "creato", яке в перекладі означає «творчість» або «створення». У вузькому розумінні поняття «креатив» – це процесуальний фактор творчої діяльності індивіда, в результаті якої з'являється інноваційний продукт праці, який раніше не існував на ринку товарів і послуг. При цьому під інноваційним продуктом праці ми маємо на увазі не тільки товар або послугу, а й нові методи дослідження, концепції, алгоритм прийняття рішення і т.п.

Сьогодні сучасні дослідники приходять до думки, що в новій креативній економіці саме творчість, інновації та генерація нових ідей є важливим корпоративним капіталом, головним ресурсом і фактором виробництва. Творча праця складна за змістом і, на думку багатьох науковців, процес творчої праці, з одного боку, безперервний, а з іншого – в ньому чергуються підйоми, застої і спади. Творча праця – це марафон. Іноді завдовжки в життя. Щасливий той, хто розірвав фінішну стрічку, хто повністю пройшов цикл «відкриття – впровадження – лаври». У свою чергу головною метою управління стає залучення, концентрація, стимулювання та розвиток талантів, створення стимулюючого культурного і творчого середовища, організація інноваційної діяльності, а його новими моделями – такі якісно нові форми управління як креативний менеджмент і менеджмент креативності.

У сучасній науковій літературі, присвяченій проблемі творчого управління широко вживається поняття «творчий менеджмент» (креативний менеджмент). Креативний менеджмент займається дослідженням управління творчої групи, яка побудована на творчих процесах і застосовується на окремій особистості, групі людей, організації в цілому.

Знання, досвід і креативність персоналу стають головним фактором ефектив-

ності організації, без якого науковий прогрес є недосяжним завданням, незалежно від обсягу коштів, інвестованих у виробниче обладнання і технологію. За оцінками експертів до 40% ВВП в розвинених країнах створюється саме креативними працівниками. Використання втілених в людях здібностей дозволяє організаціям активізувати нововведення, підвищувати якість і конкурентоспроможність продукції та послуг.

Споживання є ключовим фактором нової економіки, а споживач – суверенна, креативна людина стає в центрі нової економіки. Креативність та інновації є джерелом життєвої сили будь-якої організації, що займається виживання і процвітання на споживчому ринку. Дослідження в області креативності та її оцінка допоможуть перейти від креативних ідей, які поки знаходяться на стадії ідеології, в підвищення продуктивності праці.

Глобальна економіка з другої половини ХХ століття зазнала стрімкий трансформаційний розвиток від економіки знань в економіку творчості. При цьому, якщо такі терміни як економіка знань, інноваційна, інформаційна та інтелектуальна економіка, часто використовуються як синоніми, то поняття креативної економіки наповнюється новим змістом і набуває ряд якісно нових ознак і властивостей. У той же час, можна стверджувати, що креативна економіка не заперечує попереднім формам розвитку, а природно включає їх в себе в якості ключових складових компонентів.

Сучасна епоха стрімко змінює функції виробництва і управління. В даному тандемі творчість розглядається, як ключовий фактор і вища мета розвитку і організації суспільства. Сучасний світ не стоїть на місці. Швидкими темпами формується нова креатологічна формація часу, головною метою якої є креативність.

Креатологічна формація являє собою цілісне фундаментальне утворення, особливий культурно-креативний простір, який включає в себе такі відносно самостійні сфери суспільства, як креатогенне суспільство, креативна економіка, мистецтво і універсальна креативно-талановита особистість.

На сьогоднішній день конкурентоспроможними організаціями визнані ті, що визнають креативність як важливий економічний фактор своєї організації, при цьому зацікавлені у формуванні творчої організаційної культури, акумуляції знань співробітників і спрямуванні їх за «лабіринтами креативності».

Креативну економіку, на нашу думку, слід розглядати системно, в широкому сенсі. У такому випадку вона виступає як: 1) інформаційна економіка, оскільки інформація, знання і наука відіграють в ній провідну роль в якості фактора виробництва і значна роль творчої праці; 2) постіндустріальна економіка, оскільки збільшується і починає домінувати частка сфери послуг, а не сфера виробництва; 3) інноваційна економіка, коли знання породжують безперервний потік нововведень, що відповідає вимогам динамічно мінливих потреб, а часто і формує їх. Принциповою відмінністю креативної економіки від інноваційної є акцент на розвитку індустрії інновацій за допомогою креативного сектора економіки як ключового. В цьому випадку креативність виступає як характеристика інновацій; 4) глобальна мережева економіка, оскільки в креативній економіці взаємодія між носіями «ідей» опосередковується широкими мережевими зв'язками в світовому масштабі. Це стало можливим з виникненням Інтернету як нової інфраструктури економіки; 5) економіка знань, оскільки в ній зростає значення людського капіталу та інвестицій в освіту і підготовку кадрів.

Основна відмінність креативної економіки від традиційного економічного укладу полягає в тому, що головний інструмент в ній – це знання, ресурс – інформація, а продукт – інновація. Концепція креативної економіки об'єднує такі розрізнені поняття, як «інформаційна економіка», «економіка знань» та «інноваційна економіка». «Сировина» креативної економіки – талант, який породжує нові, оригінальні ідеї і перетворює їх в економічний капітал і продукти, що продаються. Ключовими факторами ефективного становлення, росту і розвитку креативної економіки є людський капітал, внутрішній попит, інновації, інвестиції, технологічна, організаційна та інституційна модернізація, а також творча діяльність всіх суб'єктів ринку. Забезпечуючі фактори – креативний, інноваційний, інвестиційний, виробничий і соціальний менеджмент.

Під креативним кластером нами розуміється спільність людей, що володіють творчим потенціалом і можливістю генерувати інноваційні ідеї і продукти. Підприємства, що входять в кластер, взаємодоповнюють один одного, що призводить до збільшення ефекту за рахунок синергії.

Розгляд такого феномена, як креативна економіка у сучасному мегаполісі, є актуальною науковою задачею. В основі теоретичної

складової концепції «креативного мегаполісу» лежить ряд теорій. Нами розглядаються дві основні концепції: концепція «креативної економіки» і концепція «креативного класу». Обґрунтовано, що спостерігається зсув економічних пріоритетів від «фінансів» до людських «ідей», «здібностей» і «навченості».

Інноваційна економіка і «креативне» суспільство – це явища, які не можуть існувати і розвиватися окремо. Формування інноваційної економіки, на нашу думку, безпосередньо пов'язане з соціальними інноваціями, зі створенням «креативного» суспільства. Ми вважаємо, що в модернізованому суспільстві інновації переважають над традиціями, соціальне життя носить світський характер, індивід вільний від традиційних табу і рухомий раціональним мисленням, стає активним діячем.

Успішний мегаполіс, що розвивається, використовує інноваційні підходи у використанні ресурсів, управлінні ними в різних сферах. Креативний мегаполіс – це простір, де жителі можуть легко і швидко взаємодіяти між собою, розвиватися в різних сферах, це простір, який сприяє самореалізації громадян. Цьому сприяють розвинуті технології, толерантне ставлення один до одного, до нових ідей, думок.

Сучасний мегаполіс є привабливим місцем проживання, який надає широкі можливості для розкриття особистості. Простір мегаполісу стає втіленням і уособленням сучасного способу життя, світогляду, одночасно будучи осередком різноманітних можливостей діяльності, насиченості соціальної інформації, культурної інтеграції. Незалежно від розмірів, актуального стану або передісторії сучасного мегаполісу, всі вони, так чи інакше, приречені на пошук власного неповторного обличчя. Міста вступають в конкуренцію один з одним за людські, інформаційні та грошові потоки. Глобальні зв'язки і суперництво частково опустилися зі сходки національних держав на рівень мегаполісів.

Очевидно, що глобальна конкурентоспроможність мегаполісів в XXI столітті буде визначатися рівнем розвитку в них інноваційної економіки. Перелік заходів, необхідних для стимулювання подібної активності, давно відомий. Це створення зон найбільшого адміністративного і податкового сприяння інноваційній діяльності (технопарки і бізнес-інкубатори), розвиток інфраструктури фінансування інноваційного бізнесу, виникнення розвинутої культури високоризикованих інвестицій в інноваційні стартапи, продумана політика

держави і приватного бізнесу в області розвитку фундаментальної науки і вищої освіти, створення умов для здорової конкуренції в економіці, підтримка підприємницького духу в суспільстві. Разом з тим, як показує практика, навіть дотримання цих, безсумнівно, необхідних умов аж ніяк не гарантує бурхливий розвиток інноваційної економіки. Так, вжиті протягом останніх 30 років в різних країнах численні і здебільшого малоефективні спроби повторити успіх каліфорнійської Кремнієвої долини це прекрасно ілюструють.

У сучасному розумінні інноваційна система повинна включати в себе елементи, які здійснюють і підтримують інновації та інноваційну діяльність на всіх рівнях. Національна інноваційна система (НІС) – це сукупність національних державних, приватних та громадських організацій і механізмів їх взаємодії, в рамках яких здійснюється діяльність з створення, зберігання та розповсюдження нових знань і технологій. В основі концепції НІС, таким чином, лежить визнання нових знань як ключового фактора економічного розвитку. Особлива увага приділяється інфраструктурній складовій, що забезпечує взаємозв'язок між державними, приватними і громадськими механізмами, а також обмін знаннями всередині НІС. Ці зв'язки створюються і функціонують завдяки відповідній інституційній структурі, що формується в НІС і впливає на неї.

Концепція національної інноваційної системи передбачає дослідження факторів, що впливають на економічне зростання. Загальна структура підсистем НІС включає всі етапи життєвого циклу інновацій в будь-якій сфері. Концепція національної інноваційної системи розділяє процеси підтримки технологічних інновацій і побудови соціально орієнтованої системи на два напрямки, де результат роботи одного впливає на ефективність іншого, і навпаки. У той же час сучасні дослідники в області інноваційного розвитку розглядають фактори більш широко, включаючи неявні, на перший погляд, але значущі галузі культури, мистецтва та інші, звані креативними індустріями. У широкому сенсі інноваційною системою можна назвати систему інститутів, яка виробляє інновації. З цієї точки зору ключовим фактором формування інституційної основи інноваційної системи стає середовище. Такий підхід має на увазі, що характер і умови зростання знань не є просто функцією від обсягу вкладених в них інвестицій. На всі аспекти цього зростаючого

знання впливають і загальносистемні параметри: інфраструктура, система захисту прав та інтелектуальної власності, освітня система, показники міської інфраструктури, культура та інші фактори.

Поняття креативного середовища повинно стати основним у концепції розвитку мегаполіса. Креативний мегаполіс формують: зв'язки між бізнесом та інститутами, необхідні для створення і застосування знань (між університетами та підприємницьким середовищем); інноваційні високотехнологічні підприємства; сфери, в яких створюються культурні товари та послуги; мережі для обміну інформацією та знаннями (між підприємствами, публічним сектором і приватними особами); середовище життєдіяльності, інфраструктура; різноманітність можливостей для відпочинку, розваги і саморозвитку; ефективна транспортна інфраструктура; механізми соціальної підтримки (заохочення участі у соціальному житті, залучення до участі).

Сучасний мегаполіс – це екосистема, в якій культура є каталізатором загального розвитку. Всі аспекти формування ефективного креативного середовища мегаполісу є одночасно умовами створення і функціонування інноваційної системи, а значить, фактором економічного розвитку території. Креативне середовище якраз і буде тією інституційною базою, яка дозволить розвиватися інноваційній системі. У формуванні креативного середовища значиму роль грають інноваційні високотехнологічні підприємства мегаполісу.

Обов'язковою умовою для розвитку інноваційної економіки є наявність так званого креативного класу, тобто соціального шару, представники якого заробляють собі на життя, проектуючи і створюючи дещо, що не існувало раніше. Всупереч думці, що склалася, представники креативного класу не переміщуються слідом за технологіями, високотехнологічними компаніями і ризиковим капіталом, навпаки, технології, інноваційні компанії та капітал переміщуються в місця з великою концентрацією талановитих, освічених і творчих людей. Креативні професіонали концентруються не там, де потрібна робоча сила, що володіє відповідною кваліфікацією, вони живуть там, де їм подобається і де є відповідний «креативний клімат». Таким чином, конкурентоспроможність сучасних мегаполісів сьогодні в значній мірі залежить від їх здатності залучити представників креативного класу і створити їм сприятливі умови для життя і самореалізації.

Концепція «креативної економіки» стверджує, що живильним середовищем для розвитку інноваційної економіки являються не технополіси і технопарки, а безпосередньо мегаполіси з їх децентралізацією, багатомірністю і різноманітністю.

У сучасній Україні людський капітал, як цінніший ресурс, несе особливу значимість для економічного розвитку країни. Від ефективності розвитку елементів структури людського капіталу, його потенціалу залежить динаміка економіки, і її перспективи.

Нами запропонована креативність як основний когнітивний метод інтелектуальної праці, націлений на виконання цінної, оригінальної роботи і той, що передбачає розвиток у індивіда таких когнітивних здібностей, як метафоричне мислення, синтез, творчий підхід до вирішення задач і дивергентне мислення.

На підставі цього можна зробити висновок, що креативність – це особлива сукупність унікальних навичок, які характеризують людину як особливо цінне джерело в економічному розвитку. Креативна природа людського капіталу знайшла своє відображення в онтологічній концептуалізації, що специфікує людський капітал в найбільш загальних поняттях «свідомість – інтелект – знання».

Розглядаючи когнітивний процес творчості та інновацій, можна відзначити, що основна функція інтелекту полягає в стимулюванні свого натхнення до творчої продуктивності. Звідси впливає, що монофункціонального працівника підприємства, який виконує прописаний у трудовому договорі механізм дій, не можна назвати креативним людським капіталом, а значить і двигуном економіки. Креативність – це особлива риса людського свідомого мислення та розвиненого інтелекту, а також крайнє розвинене уявлення. Креативність вимагає від людини не реінжинірингу, а конкретних інновацій. Від творчого людського ресурсу вимагається перезавантажити економіку України та виробничі потужності, оптимізувати виробничий процес, знизити витрати та негативні економічні ефекти. Це актуалізується тим, що штучний інтелект ще не винайдений, і потреба в біологічному людському інтелекті в сукупності з його талантом дуже велика. В даний час потреба у важкій людській праці має неухильно негативну динаміку, яка посилюється автоматизацією виробничого процесу.

Динамічний розвиток економіки неможливий без креативного людського капіталу. Креативний людський капітал виступає як рушійна

сила сучасної економіки України. Для ефективного функціонування людського капіталу необхідна конкурентоспроможна якість життя в Україні, включаючи безпеку, екологію та житлові умови, причому на рівні розвинутих країн світу. Інакше найкращі фахівці їздять туди, де їм зручніше жити і комфортніше і безпечніше працювати. Суттєву роль тут грають і інвестиції в основні складові людського капіталу: виховання, освіта, здоров'я, наука, особиста безпека, підприємницька здатність, інвестиції в підготовку еліт, інструментарій інтелектуальної праці.

В даний час поняття креативності все більшою мірою стало асоціюватися зі здатністю особистості в процесі вирішення виникаючих проблем знаходити нові, нестандартні, оригінальні, що не копіюються, підходи, засновані на принципово нових знаннях, уміннях, навичках, компетенціях. З'явилося поняття «креативна особистість».

Під креативною особистістю ми розуміємо специфічну особистість, що володіє здатністю самовідтворювати принципово нові знання, вміння, навички і компетенції. Креативна особистість має здібності нестандартно мислити, генерувати нові ідеї і рішення.

Креативність (творчі здібності, творча активність, творчий підхід) – це здатність породжувати незвичайні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко і ефективно здійснювати інтелектуальний прорив у вирішенні проблемних ситуацій.

До найбільш відомих форм прояву креативності відносяться: інновації – висунення принципово нових ідей, нововведень; винаходи – створення чогось нового, невідомого раніше; відкриття – щось знову встановлене, знайдене.

На нашу думку, в 2020-2030 рр. істотна частина доданої вартості буде створюватися в основному за рахунок креативних факторів виробництва. Саме творчий підхід і креативність стануть провідним визначальним і вирішальним фактором економічного розвитку в XXI столітті. Саме креативний клас стане стрижнем людських ресурсів в креативній економіці. Головним фактором економічного розвитку в XXI столітті повинні стати креативні людські ресурси, що володіють усе більшою мірою здатністю креативного мислення в прийнятті та реалізації економічних рішень у всіх видах економічної діяльності. Креативність, в кінцевому підсумку, буде головним потенціалом і інструментом поряд з традиційними способами мислення і управління в економіці.

Лідерами соціально-економічного і науково-технічного прогресу стануть ті організації, які освоюють науку креативного управління соціально-економічним розвитком в умовах невизначеності і нестандартних ситуацій. Тільки такі організації зможуть ефективно розвиватися на етапі креативної економіки.

Тому необхідно вивчати, узагальнювати і освоювати методи, механізми, інструменти креативного управління соціально-економічним розвитком. Тому для роботодавців на етапі розквіту креативної економіки все більший інтерес представлятимуть управлінські, інженерно-технічні кадри, кадри фахівців, що володіють високими професійними знаннями, вміннями, навичками, компетенціями, високим рівнем інтелекту і креативності мислення.

Найбільша затребуваність у роботодавців буде спостерігатися щодо кадрів, які мають перераховані вище якості поряд зі здоровою ініціативністю, амбітністю і соціально орієнтованою «агресивністю». Сучасні управлінські кадри в умовах креативної економіки повинні володіти вміннями формувати інноваційні цілі, успішно вирішувати нестандартні проблеми, діяти креативно, оригінально, нестандартно, як в бізнесі, так і в інших сферах діяльності [8, с. 142]. У зв'язку з цим в умовах креативної економіки повинна зрости потреба, а, отже, і підготовка креативних кадрів для управління соціально-економічними процесами в усіх сферах економічної діяльності.

В даний час багато підприємств, організацій та установ приділяють дедалі більшу увагу підготовці і підвищенню кваліфікації креативно-інтелектуальних працівників з питань управління людськими ресурсами, здатних ефективно вирішувати проблеми кадрового менеджменту в умовах креативної економіки. Такі кадри управлінців, як правило, володіють вміннями виявляти креативність, гнучкість, толерантність, шукати нестандартні управлінські рішення в сфері управління персоналом.

В результаті змін у вимогах до сучасних кадрів менеджменту в умовах креативної економіки повинна значно змінитися структура матеріальних і нематеріальних активів організацій, що успішно діють і займають провідні позиції на вітчизняному і зарубіжному ринках.

У перспективі в умовах креативної економіки значно зростає частка креативно-інтелектуальних витрат. На нашу думку, професійний портрет менеджера в умовах креативної економіки повинен характеризуватися такими параметрами: високий рівень креативно-інтелектуальної підготовки; воло-

діння аналітичним і прогностичним нестандартним мисленням; вміння виявляти суть проблем, які не лежать на поверхні, і адекватно оцінювати можливості їх вирішення; мати високий рівень професійної підготовки і якісну вищу освіту; володіти сучасними інструментами та методами (включаючи інформаційно-комунікаційні) управління; мати високий рівень комунікабельності; успішно володіти інструментарієм соціально-психологічного управління людьми в умовах креативної економіки і т.д.

Стартапи, креативні хаби і культурні індустрії – ці слова тільки входять в словник українців. У багатьох же країнах з більш високим рівнем життя, ніж у нас, це стандартний набір з лексикону економістів і менеджерів. На наше переконання, креатив в економіці не тільки посилить Україну економічно і збільшить кількість цікавих робочих місць, а й допоможе сформувати самостійних і відповідальних громадян. Самоосвіта і вже високий середній IQ українських студентів переважають старомодні методики вітчизняної освіти. Україна заробляє близько млрд. дол США в рік завдяки креативним галузям. У креативних галузях української економіки зайнято до 1 млн. осіб. Вони створюють приблизно 3,4% валового внутрішнього продукту. Україна завдяки введенню в експлуатацію значних потужностей для виробництва тепла з газу, термомодернізації будинків і зменшення норм споживання газу заощадила 7,2 мільярда кубометрів газу. Україна повинна йти шляхом створення котельень, що працюють на біологічному паливі, використовувати вітчизняне обладнання і спалювати вітчизняну деревину. З 2014 року з'явилося котельень на біопаливі приблизно на 1650 МВт. Однак, як правило, це невеликі котельні, потужністю 0,5-2 МВт, оскільки вони встановлюються при лікарнях, школах, дитсадках. У 2017 році був прийнятий закон, що дозволив продавати тепло не з газу за тарифом, який прив'язаний до ціни газу. 10% дисконту на тепло з біопалива у порівнянні з теплом з газу дає можливість міським бюджетам і населенню заощаджувати. Нові можливості стимулюють інвесторів масштабувати вже існуючі проекти і заходити в інші міста. Відходи деревини є всюди, по всій Україні. Інвестор буде дивитися на приклади проектів, які вже працюють і повертають інвестиції. Якщо два-три приклади таких котельень приживуться, за рік-два Україна отримає бум подібних проектів.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

1. Креативність є важливим чинником економічної стабільності та сталого розвитку України.

2. Креативні індустрії дозволяють: генерувати прибуток; створювати нові робочі місця, нові індустрії; істотно збільшувати випуск традиційних видів продукції; модернізувати промислові процеси; прискорено реструктурувати виробництво; освоювати нові ринки і створювати «м'які» інфраструктури для культурного туризму; поліпшувати промислову інфраструктуру та інвестиційне оточення; відроджувати міські райони, що прийшли в занепад; посилювати конкуренцію і дати поштовх інноваційному розвитку; забезпечувати зростання торгівлі; збільшувати продуктивність праці і кількість висококваліфікованих людських ресурсів.

3. Мегаполіси України є величезними інноваційними лабораторіями в умовах креативної економіки.

4. Креативний людський капітал є рушійною силою сучасної економіки України.

5. На етапі становлення креативної економіки все в більшій мірі зростає потреба в розробці нових теоретичних, методологічних, методичних і практичних методів і підходів активізації, раціонального і ефективного використання креативно-інтелектуального людського потенціалу як головного джерела, стратегічного інструменту ефективного використання головної продуктивної сили в постіндустріальному суспільстві, – людини. Все це, безумовно, вимагає істотної трансформації всієї системи підготовки, професійної перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів, адекватних особливостям креативної економіки.

Такі кадри повинні мати здатність швидко переключатися з однієї проблеми на іншу, швидко шукати ефективні, нестандартні управлінські рішення, що забезпечують можливість принципового підвищення ефективності соціально-економічного розвитку, включаючи, насамперед, функціональну, економічну, соціальну, екологічну, соціально-психологічну, інноваційно-інформаційну та інші види ефективності.

6. Креативна економіка грає архіважливу роль в протистоянні України глобальній кризі.

7. Креативна економіка в протистоянні глобальній кризі набагато сильніша, ніж традиційні індустрії. Креативна економіка як нова тенденція всесвітнього економічного розвитку відіграє специфічну роль при відновленні глобальної економіки. Основна «додана вартість» в креативній економіці буде створюватися в процесі творчості, завдяки новим знанням і праву інтелектуальної власності на результати такої праці. Переможцями на ринку стануть ті виробники, які зможуть максимально використовувати «додану цінність», створювану за рахунок стилю, іміджу, електронного маркетингу і реклами, – тобто всього того, що виробляють творчі індустрії. До результатів прояви креативності в економіці відноситься розвиток аутсорсингу (контрактного виробництва) і «виртуальних компаній», які передають субпідрядникам практично все – виробництво, логістику, рекламу, бухгалтерію, зберігаючи за собою лише невеликий штат адміністраторів, фахівців з маркетингу і розробників. Такі фірми зберігають за собою лише функції, пов'язані з виробництвом інтелектуальної власності, творчими розробками або торговою маркою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Другов О.О. Інвестиційне забезпечення інтелектуалізації економіки України : Монографія / О. О. Другов. – Київ: УБС НБУ, 2010. – 284 с.
2. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи / С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД «Українська книга», 2003. – 278 с.
3. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Н.В. Краснокутська. – Київ: КНЕУ, 2003. – 504 с.
4. Кузнєцова А.Я. Інвестиційно-інноваційна діяльність та система її фінансового забезпечення : автореф. дис. д.е.н. за спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит. – К.: Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2005. – 37 с.
5. Пакуліна Г. С. Побудова інноваційної системи оплати праці в умовах трансформації економіки України / Г. С. Пакуліна, А.А. Пакуліна, Л.Р. Рубан // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2016. – Вип. 53. – С. 146–150. – (158 с.). – (0,33/0,11) – Стаття_ПАА_181
6. Пакулін С. Л. Розвиток інтелектуальних ресурсів і підвищення конкурентного статусу підприємства / С.Л. Пакулін, М.Д. Жердєв, Є.В. Бондаренко // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Випуск 223: В 3 т. Том І. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – С. 276-281.

7. Рогоза М. Є. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми: монографія / М. Є. Рогоза, К. Ю. Вергал. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 136 с.

8. Пакуліна А. А. Інноваційне зростання регіональної економіки в умовах глобалізаційних викликів / А. А. Пакуліна, А.С. Євсєєв // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції [«Регіональна, галузева та суб'єктна економіка України на шляху до євроінтеграції»] (19–20 квітня 2017 р., Україна, м. Харків). Тези доповідей. Частина 3. – Харків: ХНУБА, 2017. – С. 141–143.

REFERENCES:

1. Druhov O.O. (2007) Investytsiine zabezpechennia intelektualizatsii ekonomiky Ukrainy [Investment support for the intellectualization of the Ukrainian economy]. Kyiv: UBS NBU. (in Ukrainian).

2. Illiashenko S.M. (2003) Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom: problemy, kontseptsii, metody [Management of innovative development: problems, concepts, methods]. Sumy: VTD "Ukrainian book". (in Ukrainian).

3. Krasnokutska N.V. (2003) Innovatsiinyi menedzhment [Innovation management]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian).

4. Kuznietsova A.Ya. (2005) Investytsiino-innovatsiina diialnist ta systema yii finansovoho zabezpechennia [Investment and innovation activity and its financial support system] (PhD Thesis), Kyiv: State institution "Institute of Economics and forecasting of NAS of Ukraine". (in Ukrainian).

5. Pakulina H. S., Pakulina A.A., Ruban L.R. (2016) Pobudova innovatsiinoi systemy oplaty pratsi v umovakh transformatsii ekonomiky Ukrainy [Building an innovative system of remuneration in the conditions of transformation of the economy of Ukraine]. The Bulletin of transport and industry economics, vol. 153, pp. 146–150. (in Ukrainian).

6. Pakulin S.L., Zherdiev M.D, Bondarenko Ye.V. (2007) Rozvytok intelektualnykh resursiv i pidvyshchennia konkurentnoho statusu pidpriemstva [Development of intellectual resources and increase of the competitive status of the enterprise]. Economics: problems of theory and practice, vol. 1, no. 223, pp. 66–68 (in Ukrainian).

7. Rohoza M. Ye., Verhal K. Yu. (2011) Stratehichnyi innovatsiinyi rozvytok pidpriemstv: modeli ta mekhanizmy [Strategic innovative development of enterprises: models and mechanisms]. Poltava: RVV PUET. (in Ukrainian).

8. Pakulina A.A., Ievsieiev A.S. (2017) Innovatsiine zrostannia rehionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv [Innovative growth of the regional economy in the context of globalization challenges]. Proceedings of the Rehionalna, haluzeva ta subiektna ekonomika Ukrainy na shliakhu do yevrointehratsii" (Ukraine, Kharkiv, April 19-20, 2017), Kharkiv: KNUCEA, pp. 141–143 (in Ukrainian).